

Doorstromen met keuzedelen

Oktober 2018

Deze leeswijzer geeft inzicht in het “basismateriaal” van Herziening MBO over keuzedelen. Het is een overzicht van de (volgens ons) belangrijkste publicaties. Als je deze publicaties doorgenomen hebt, heb je een stevige basis om in de school aan de slag te gaan met de implementatie van keuzedelen. Ook geeft de leeswijzer een bepaalde volgorde aan: het begint bij de theorie over keuzedelen, dan materiaal dat helpt om aan de slag te gaan met keuzedelen en tot slot materiaal dat gebruikt kan worden om de belangrijkste informatie over keuzedelen door te vertellen aan partijen binnen én buiten de school. Al het in de leeswijzer genoemde materiaal en meer is te vinden op www.herzieningmbo.nl.

= boekje

= presentatie (ppt)

= document

= pagina op de website

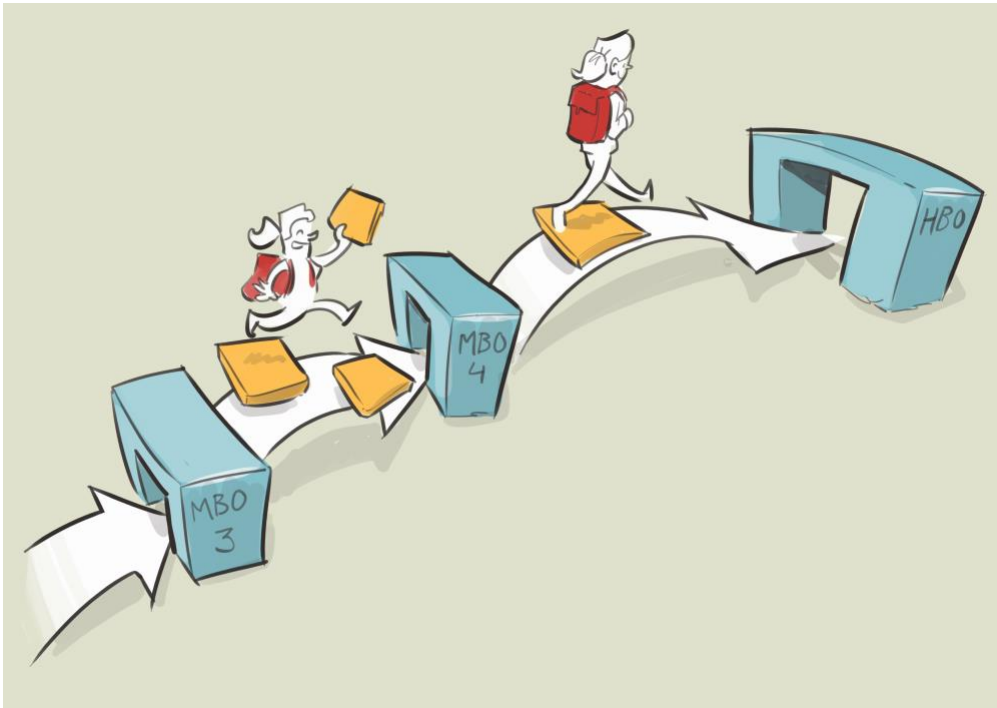
Doorstromen met keuzedelen

Inleiding	4
Kaders	4
Keuzedeelverplichting	5
Aanbodverplichting	5
Aanvullende diplomavorwaarde	6
Aanvullende diplomavorwaarde, keuzedeelverplichting en doorstroom	6
Doorstromen binnen het mbo	7
Vrijstelling met een keuzedeel voor een keuzedeel	7
Meenemen van een examenresultaat voor een niet-behaald keuzedeel	9
Vrijstelling met een keuzedeel voor onderdelen van een kwalificatie	9
Vrijstelling met een onderdeel van een kwalificatie voor een keuzedeel	10
Vrijstelling met keuzedelen Nederlandse en Engelse taal en rekenen	11
Diploma en resultatenlijst	14
Doorstromen naar het hbo	14
Instromen met EVC	14
Slim omgaan met keuzedelen voor doorstroom	14
Afspraken met de examencommissie	15
Toelatingseisen en keuzedelen	15
Van een oude naar een herziene opleiding	15
Afmaken van een oude opleiding	15
Overschrijven naar een nieuwe opleiding	15
Doorstromen van een oude naar een nieuwe opleiding	16
Meer informatie	17

Deze publicatie is bedoeld als handreiking voor onderwijsinstellingen. Voor deze publicatie is met de grootst mogelijke zorgvuldigheid geput uit het materiaal dat is ontwikkeld in de werkgroep “Casuïstiek keuzedelen” en de [Wet Educatie en Beroepsonderwijs](#). Met nadruk wordt opgemerkt dat de informatie die je leest geen wet is en dat er in die zin geen rechten aan kunnen worden ontleend.

Inleiding

Vanaf augustus 2016 geldt de invoering van nieuwe opleidingen gebaseerd op de herziene kwalificatiedossiers en op één of meerdere keuzedelen. Scholen krijgen dan te maken met de zogenoemde keuzedeelverplichting. Met keuzedelen ontstaan er nieuwe manieren voor studenten om zich voor te bereiden op doorstromen binnen het mbo en naar het hbo.

In dit artikel lichten we de formele kaders toe die betrekking hebben op de doorstroom en geven we voorbeelden van hoe dat werkt. De bedoeling van dit artikel is om overzicht te bieden in de verschillende mogelijkheden en het gesprek binnen de eigen school aan te gaan over het organiseren van dergelijke processen.

Kaders

Alvorens in te gaan op doorstroom, worden in dit hoofdstuk enkele formele kaders uiteengezet die van belang zijn bij de inrichting van diplomagerichte opleidingen, gebaseerd op herziene kwalificatiedossiers en keuzedelen. Voor een uitgebreide toelichting op deze kaders en alle feiten over keuzedelen, wordt verwezen naar het artikel Keuzedelen: Facts and Figures dat te vinden is op de website herzieningmbo.nl/publicaties.

Keuzedeelverplichting

Het aantal keuzedelen bij een opleiding wordt bepaald door:

- de landelijk aangegeven omvang van keuzedelen: een keuzedeel kent een studielast van 240 klokuren of een veelvoud daarvan (te weten: 480, 720 of 960 klokuren), en
- de soort opleiding: de omvang van de keuzedeelverplichting verschilt per soort opleiding.

Bij Algemene Maatregel van Bestuur (AMvB) wordt per soort opleiding vastgelegd wat de omvang van de keuzedeelverplichting is, uitgedrukt in de studielast in klokuren. In onderstaande tabel wordt per soort opleiding de keuzedeelverplichting aangegeven:

Kwalificatie	Soort opleiding	Keuzedeelverplichting (studielast)	Keuzedeelverplichting bij gemotiveerd afwijken (studielast)
Niveau 1	Entreeopleiding	240 klokuren	-
Niveau 2	Basisberoepsopleiding	480 klokuren	240 klokuren
Niveau 3	Vakopleiding	720 klokuren	480 klokuren
Niveau 4	Middenkaderopleiding 3 jaar	720 klokuren	480 klokuren
Niveau 4	Middenkaderopleiding >3 jaar	960 klokuren	720 klokuren
Niveau 4	Specialistenopleiding	240 klokuren	-

Bij het ontwerpen van keuzedelen wordt de studielast aangegeven. Met één of meerdere keuzedelen kan aan de keuzedeelverplichting worden voldaan. Deze studielastaanduiding is een handreiking voor scholen voor de ontwikkeling van het onderwijsprogramma (en zegt dus niets over de daadwerkelijke onderwijstijd, BOT/BPV).

Scholen kunnen er ook voor kiezen om voor sommige opleidingen gemotiveerd af te wijken van een deel van de keuzedeelverplichting (rechter kolom). De omvang van de keuzedeelverplichting is dan kleiner. De school vult die tijd in met onderwijs in het kader van persoonlijke, culturele of levensbeschouwelijke vorming. Entreeopleidingen en de specialistenopleidingen zijn van deze mogelijkheid uitgezonderd (voor deze opleidingen geldt een keuzedeelverplichting met een studielast van 240 klokuren). Lees hier meer over in het artikel Keuzedelen: Facts & Figures op herzieningmbo.nl/publicaties.

Onderwijsprogramma's worden ingericht op opleidingsniveau, niet op het niveau van individuele studenten, met inachtneming van de formele kaders (voor o.a. studieduur en urennormen zoals opgenomen in de WEB).

Aanbodverplichting

De school vormt een aanbod van keuzedelen passend bij het onderwijsprogramma van de opleiding. Hoewel de school zelf bepaalt welke keuzedelen worden aangeboden, is zij wel gehouden aan een zogenoemde aanbodverplichting. Dat betekent dat er voldoende *aan de kwalificatie gekoppelde keuzedelen* worden aangeboden opdat de student daadwerkelijk iets te kiezen heeft.

Naast het aanbod van gekoppelde keuzedelen bij de opleiding, kan de student een verzoek indienen bij de school om een keuzedeel te volgen dat niet gekoppeld is aan de kwalificatie waarop zijn opleiding is gebaseerd. De student kan bij zijn verzoek putten uit het gehele actuele keuzedeelaanbod van de school. Als de school het verzoek honoreert dan volgt de student in plaats van een gekoppeld keuzedeel, een niet-gekoppeld keuzedeel. Een voorwaarde voor het honoreren van het verzoek van de student is dat het keuzedeel niet overlapt met een of meer onderdelen van de kwalificatie van de opleiding. De school is zelf verantwoordelijk voor het doen van deze controle op overlap en kan hierbij gebruik maken van de “overlapchecker” van SBB.

Een vereiste blijft dat de student moet kunnen kiezen uit voldoende keuzedelen die wél gekoppeld zijn aan de kwalificatie zoals door de aanbodverplichting bepaald. In beginsel moet een verzoek voor het volgen van een niet-gekoppeld keuzedeel door de school worden toegewezen. Alleen overlap en organisatorische problemen kunnen leiden tot afwijzing.

Aanvullende diplomavorwaarde

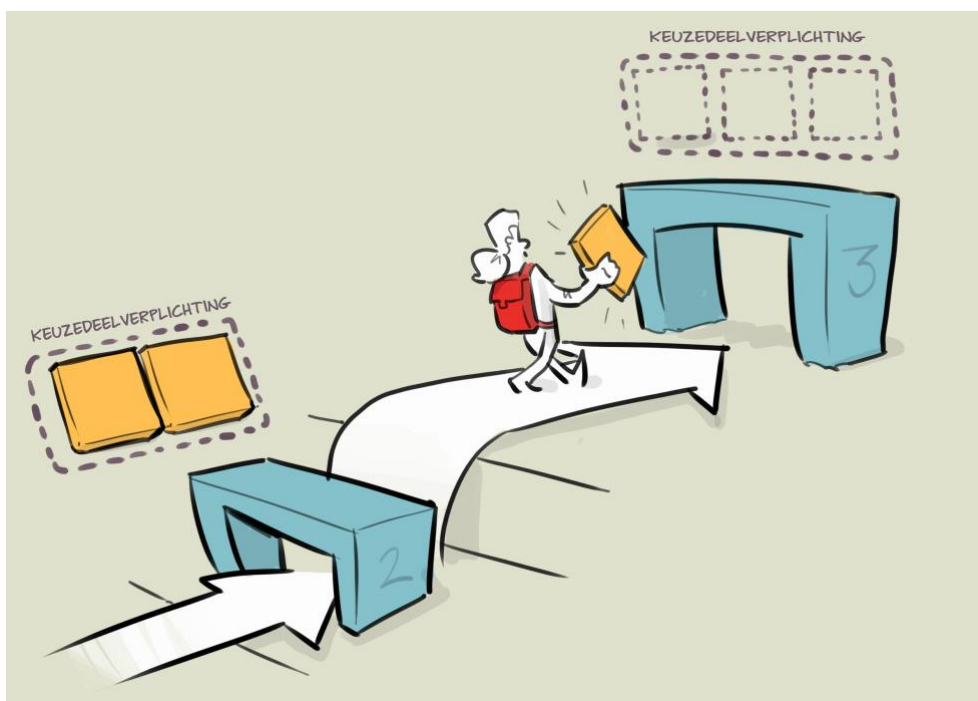
Het behalen van een keuzedeel is vanaf de verplichte invoering van de keuzedelen op 1 augustus 2016 nog geen voorwaarde voor het behalen van het diploma. Wél moet iedere student examen doen voor het keuzedeel of de keuzedelen van de opleiding. De aanwezigheid van het examenresultaat (ongeacht of dit positief of negatief is) van elk door de student gevolgd keuzedeel is een aanvullende diplomavorwaarde.

Voor alle studenten die op 1 augustus 2020 starten met een opleiding geldt dat de hoogte van de examenresultaten van keuzedelen wél meetelt bij het behalen van het diploma. Dat was 1 augustus 2018, de minister heeft de kamer in september 2017 geïnformeerd de regelgeving hierop aan te passen. In april 2018 is het uitstel formeel vastgesteld. De invoering verloopt cohortsgewijs. Studenten die eerder zijn gestart met hun opleiding met keuzedelen, mogen de opleiding afmaken volgens de toen geldende regels. Studenten die starten in en vanaf het schooljaar 2020-2021 krijgen hier wél mee te maken. Alleen het examenresultaat of de examenresultaten zijn dan niet meer voldoende om te diplomeren. Er is een compensatieregeling afgesproken, zodat de resultaten van de keuzedelen binnen de keuzedeelverplichting onderling gecompenseerd kunnen worden. De details van deze regeling zijn beschreven in het artikel Keuzedelen: Facts & Figures.

Een student kan aan deze voorwaarden voldoen met aan de kwalificatie gekoppelde keuzedelen, die de school aanbiedt bij de opleiding. Zoals in de vorige paragraaf is beschreven, kan de student ook een verzoek indienen voor het volgen van een niet-gekoppeld keuzedeel. Ook met dit niet-gekoppelde keuzedeel kan de student voldoen aan de voorwaarden.

Aanvullende diplomavorwaarde, keuzedeelverplichting en doorstroom

Wanneer een student doorstroomt, krijgt hij bij zijn vervolgopleiding in het mbo opnieuw te maken met de keuzedeelverplichting voor de betreffende soort opleiding en de aanvullende diplomavorwaarde. Dat betekent bijvoorbeeld dat als een student doorstroomt naar een niveau 3 vakopleiding, hij voldoende keuzedelen moet kiezen om invulling te geven aan de keuzedeelverplichting met een studielast van 720 klokuren. Zoals eerder gezegd, kan hieraan voldaan worden met gekoppelde of (op verzoek van de student) niet-gekoppelde keuzedelen uit het actuele aanbod van de school.

Hetzelfde geldt ook als een student afstroomt van een vakopleiding naar een basisberoepsopleiding, dan moet aan de keuzedeelverplichting voldaan worden die voor de basisberoepsopleiding bepaald is.

Het verlenen van één of meer vrijstellingen kan bijdragen aan het zo vlot mogelijk doorlopen van de vervolgopleiding door de betreffende student. Hoe dat werkt, wordt in de volgende hoofdstukken toegelicht.

Doorstromen binnen het mbo

Bij doorstroom binnen het mbo wordt vaak gewerkt met vrijstellingen, zodat de student in een hoger tempo een vervolgopleiding kan afronden. Deze vrijstellingen worden verleend door de examencommissie voor de examens van onderdelen van de vervolgopleiding die reeds door de student zijn behaald. Hetzelfde geldt voor keuzedelen. Ook voor behaalde keuzedelen kan de examencommissie in de vervolgopleiding een vrijstelling verlenen (of als de student betrouwbaar bewijs kan tonen dat hij beschikt over de vereiste bekwaamheden die beschreven zijn in het keuzedeel). In dit hoofdstuk worden diverse varianten van vrijstelling voor of door een keuzedeel besproken.

Vrijstelling met een keuzedeel voor een keuzedeel

Het kan voorkomen dat een student in de vorige opleiding reeds een keuzedeel heeft *behaald*. De examencommissie kan vrijstelling verlenen voor dat keuzedeel als

1. het keuzedeel gekoppeld is aan de kwalificatie waar de vervolgopleiding op is gebaseerd of
2. het keuzedeel niet aan de kwalificatie gekoppeld is maar dat keuzedeel op verzoek van de student onderdeel uitmaakt van zijn opleiding.

In het tweede geval is het een voorwaarde dat het keuzedeel onderdeel is van het schoolbrede keuzedeelaanbod en dat het keuzedeel niet overlapt met de kwalificatie.

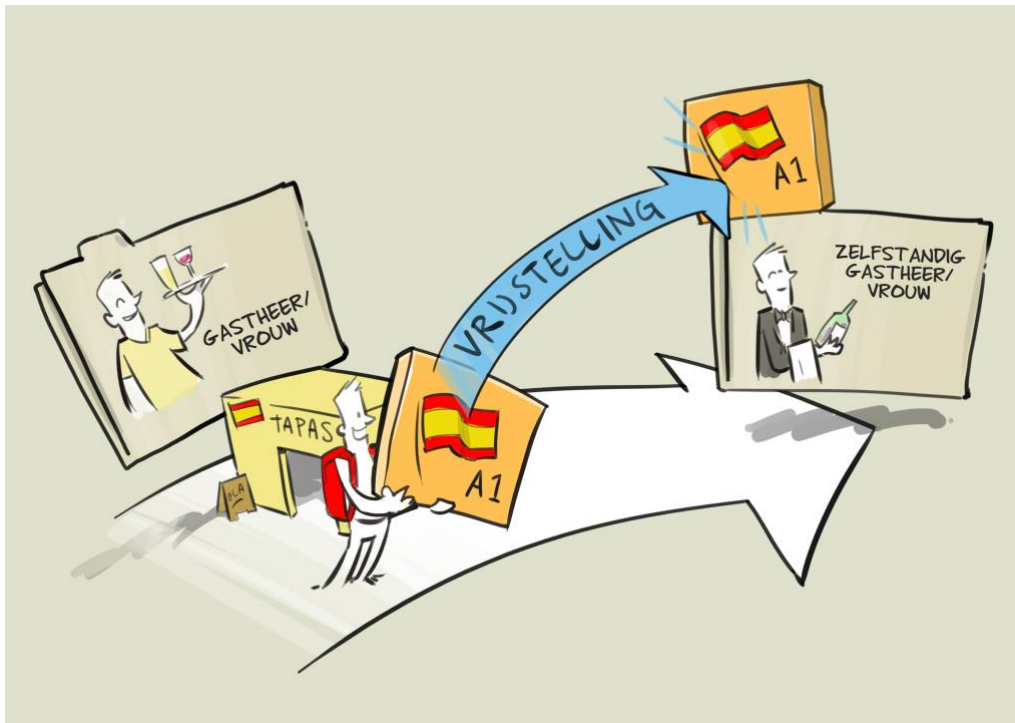
Voorbeeld

Een student heeft de vakopleiding Kapper met goed gevolg afgesloten en het examen in het gekoppelde keuzedeel “Black en mixed hair gevorderd” behaald. De student stroomt door naar de middenkaderopleiding Salonmanager. Het keuzedeel “Black en mixed hair gevorderd” is ook gekoppeld aan deze kwalificatie. De examencommissie besluit om de student vrij te stellen van het examen voor dit keuzedeel. De student heeft met deze vrijstelling een deel van de keuzedeelverplichting ingevuld die geldt voor deze middenkaderopleiding. Het resterende deel moet tijdens de vervolgopleiding worden ingevuld met een of meerdere andere keuzedelen.

Voorbeeld

Een student volgt de basisberoepsopleiding Gastheer/-vrouw en gaat stagelopen bij een tapasrestaurant in de stad waar veel Spaanse gasten komen. De student verzoekt de school om het niet-gekoppelde keuzedeel Spaans in de beroepscontext A1 te volgen. De school honoreert het verzoek. De student stroomt vervolgens door naar de vakopleiding Zelfstandig Gastheer/-vrouw en wil het keuzedeel Spaans meenemen. De student dient een verzoek in bij de school en de school honoreert het verzoek opnieuw. De student heeft het keuzedeel al afgerond in de vooropleiding en vraagt vrijstelling aan de examencommissie. Met deze vrijstelling heeft de student een deel van zijn keuzedeelverplichting in de nieuwe opleiding ingevuld.

Meenemen van een examenresultaat voor een niet-behaald keuzedeel

In het geval dat de student in een vorige opleiding een keuzedeel *niet heeft behaald*, kan de examencommissie geen vrijstelling verlenen. Wel kan de examencommissie besluiten dit keuzedeel als gevolgd te beschouwen. De student heeft voldaan aan (een gedeelte van) de aanvullende diplomavorwaarde, namelijk de aanwezigheid van het examenresultaat (ongeacht of dit positief of negatief is) voor een keuzedeel dat invulling geeft aan de keuzedeelverplichting van de opleiding. Ook hier geldt dat het keuzedeel gekoppeld moet zijn aan de kwalificatie van de opleiding. Die koppeling is niet vereist als de student een verzoek indient om een niet-gekoppeld keuzedeel uit het schoolaanbod onderdeel te maken van de opleiding en de school dit verzoek honoreert (onder voorwaarde dat het keuzedeel niet overlapt met de kwalificatie).

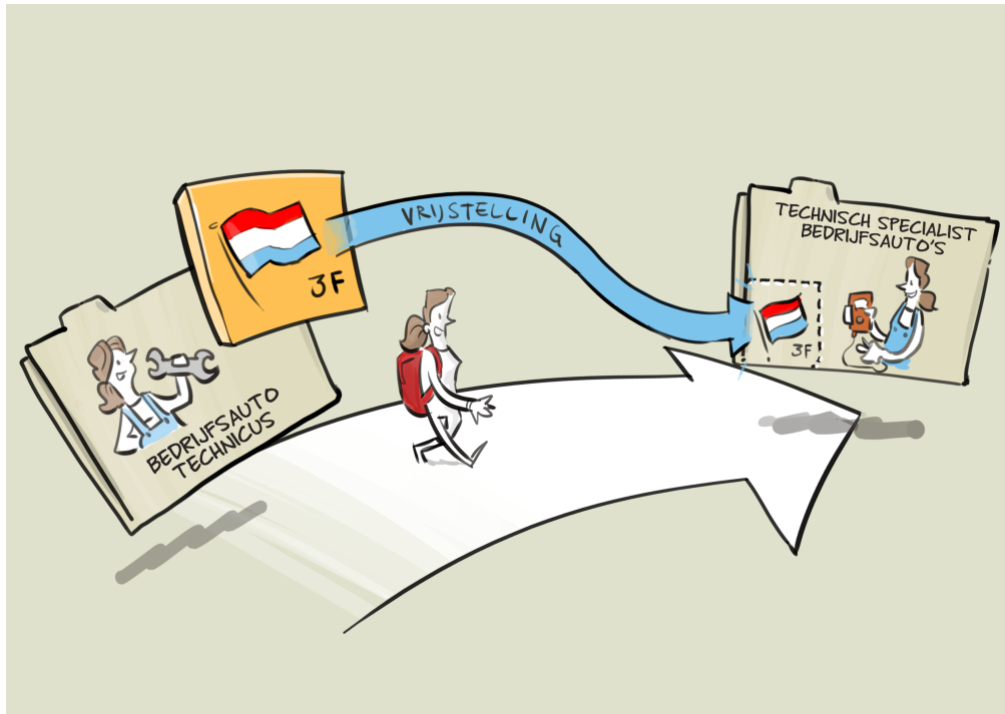
Vanaf 1 augustus 2020 is de hoogte van keuzedeelresultaten relevant voor het wel of niet behalen van het diploma. Ook dan kan het voorkomen dat een student met een onvoldoende (minimaal een cijfer 4) voor een keuzedeel, zijn of haar diploma haalt (zie Keuzedelen: Facts & Figures voor de uitleg van de compensatieregeling). De mogelijkheid om een niet-behaald keuzedeel mee te nemen naar een vervolgopleiding kan daarom niet per definitie worden uitgesloten, maar het is de vraag hoe vaak het nog voor zal komen.

Vrijstelling met een keuzedeel voor onderdelen van een kwalificatie

Het kan voorkomen dat een student in de voorafgaande opleiding een keuzedeel heeft behaald waarvan de eisen gelijk zijn aan de eisen van een onderdeel van de kwalificatie waar de student naar doorstroomt. De student kan met een positief examenresultaat voor het keuzedeel aan de examencommissie vrijstelling vragen voor het examen van het betreffende onderdeel van de kwalificatie.

Voorbeeld

Een student heeft de vakopleiding Eerste bedrijfsautotechnicus met goed gevolg afgesloten en ook het examen in het gekoppelde keuzedeel Nederlands 3F behaald. De student is doorgestroomd naar de middenkaderopleiding Technisch specialist bedrijfsauto's. Nederlands 3F is een generiek onderdeel in de kwalificatie Technisch specialist bedrijfsauto's. De examencommissie besluit om, met het positieve examenresultaat voor het keuzedeel Nederlands 3F, de student vrij te stellen van het examen van het generieke onderdeel Nederlands 3F in deze vervolgopleiding.

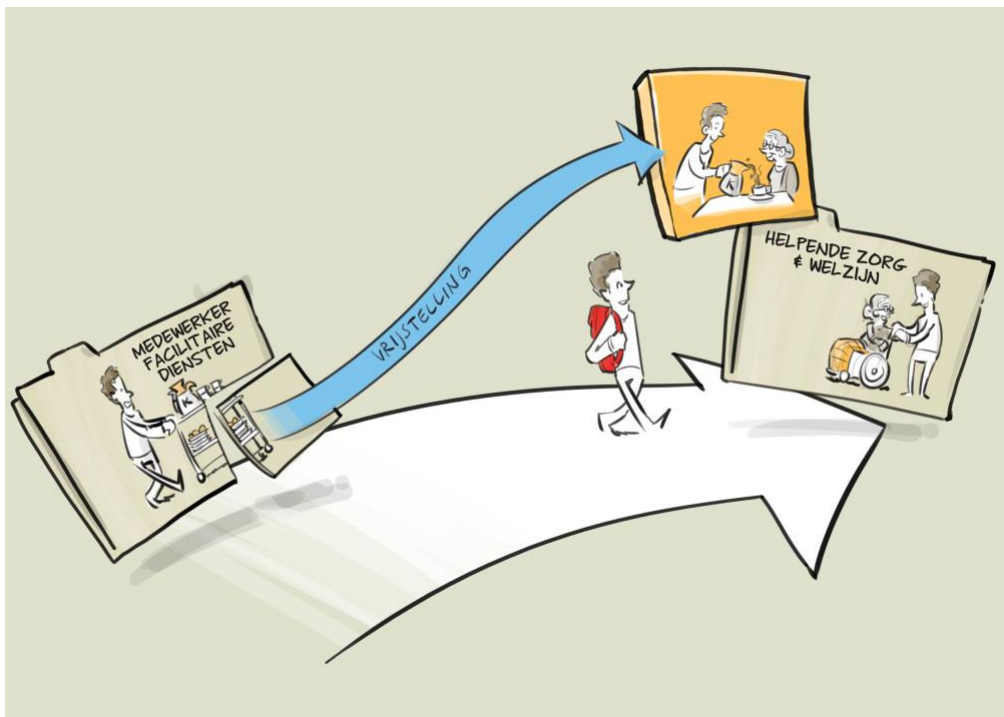
Vrijstelling met een onderdeel van een kwalificatie voor een keuzedeel

Andersom kan het voorkomen dat een student doorstroomt naar een vervolgopleiding en dat bepaalde kwalificatie-eisen uit de vooropleiding gelijk zijn aan de eisen van een keuzedeel bij de vervolgopleiding. De student kan aan de examencommissie vrijstelling vragen voor het keuzedeel als het keuzedeel gekoppeld is. Of, als het keuzedeel niet-gekoppeld is, kan de student een verzoek indienen om het keuzedeel op te nemen in de opleiding (op voorwaarde dat het onderdeel is van het totale keuzedeelaanbod van de school en niet overlapt met de kwalificatie). Als dat verzoek wordt toegewezen kan de student aan de examencommissie vrijstelling vragen voor het keuzedeel.

Aandachtspunt is dat een onderdeel uit een kwalificatie niet altijd helemaal overeenkomt met een keuzedeel. Het onderdeel is mogelijk bewerkt om het te laten passen in de omvang van een keuzedeel. Het kan dus zijn dat de examencommissie geen vrijstelling kan verlenen voor het totale keuzedeel maar alleen voor één of meerdere onderdelen. De student zal voor het resterende deel van het keuzedeel alsnog examen moeten doen.

Voorbeeld

Een student volgt de basisberoepsopleiding tot Medewerker facilitaire diensten. Gedurende de opleiding besluit de student om over te stappen op de basisberoepsopleiding Helpende zorg & welzijn. Het keuzedeel Assisteren bij facilitaire diensten is gekoppeld aan deze nieuwe opleiding. Het keuzedeel is gebaseerd op een kerntaak uit de kwalificatie Medewerker facilitaire diensten maar komt er niet helemaal mee overeen. De student beschikt over een positief examenresultaat voor deze kerntaak en vraagt de examencommissie om vrijstelling te verlenen voor het examen van het keuzedeel Assisteren bij facilitaire diensten. De student wordt door de examencommissie voor een deel vrijgesteld van het examen van het keuzedeel.

Vrijstelling met keuzedelen Nederlandse en Engelse taal en rekenen

In de regelgeving is geregeld dat studenten binnen hun kwalificatie examens kunnen doen in Nederlandse en Engelse taal en in rekenen op een hoger niveau dan het referentieniveau dat voor de beroepsopleiding geldt. Dat kan ook in de vorm van een keuzedeel, waarbij de student voor het keuzedeel niet alleen het examen op een hoger niveau aflegt maar ook het onderwijs op dat referentieniveau volgt.

Keuzedelen Nederlandse en Engelse taal en rekenen zijn uitsluitend 'scheef' gekoppeld aan kwalificaties. Dat wil zeggen dat als Nederlandse taal 2F onderdeel is van de kwalificatie, alleen het keuzedeel Nederlandse taal 3F aan die kwalificatie gekoppeld kan zijn. Het keuzedeel Nederlandse taal 3F kan niet gekoppeld zijn aan een kwalificatie waarvan Nederlandse taal 3F onderdeel uitmaakt. Uiteraard kan er ook geen keuzedeel Nederlandse taal 2F worden gekoppeld aan een kwalificatie waarvan Nederlandse taal 3F uitmaakt. Voor Engels geldt dat de keuzedelen Generiek Engels A2/B1 en B1/B2 gekoppeld zijn aan de meeste niveau 3 kwalificaties, maar alleen Generiek Engels B1/B2 aan niveau 4 kwalificaties gekoppeld kan zijn.

Centraal examen

Studenten die een keuzedeel Nederlandse of Engelse taal of rekenen volgen, *moeten* hiervoor hetzelfde centraal examen afleggen als de studenten die het examen in de kwalificatie afleggen. De keuzedelen zijn identiek aan de generieke examenonderdelen en daarom gelden dezelfde in het Examen- en Kwalificatiebesluit voorgeschreven regels.

De student die een keuzedeel Nederlands, Engels of rekenen op een hoger niveau dan het referentieniveau dat voor de beroepsopleiding geldt examen doet, doet twee keer examen; zowel voor het generieke onderdeel in de kwalificatie, als op het hogere niveau in het keuzedeel. Binnen een opleiding kan een keuzedeel namelijk niet meetellen voor invulling van de keuzedeelverplichting én voor invulling van een deel van de kwalificatie. Dit is analoog aan de systematiek met bijvoorbeeld verdiepende keuzedelen waarbij de student zowel het onderdeel van de kwalificatie doet én (meestal daarna) het verdiepende keuzedeel. Voor de volledigheid: de student kan ook verzoeken het examen voor het generieke onderdeel op een hoger niveau af te leggen. In dat geval hoeft er geen examen te worden gedaan op zowel het hogere als het lagere niveau, de student moet dan wel een ander keuzedeel kiezen.

Doorstroom of afstroom met keuzedelen voor generieke vakken

Met een behaald keuzedeel Nederlandse taal 3F, Engelse taal A2/B1 of rekenen 3F op zak, kan de student die de overstap maakt van een niveau 3 naar een niveau 4 opleiding, vrijstelling krijgen in zijn vervolgopleiding voor de generieke examenonderdelen Nederlandse/ Engelse taal of rekenen. De keuzedelen maken op deze manier de overstap naar een hoger mbo niveau gemakkelijker.

Er zijn twee bijzondere situaties¹

Engels B1/B2 en doorstroom

Een student die bij de niveau 3 opleiding een keuzedeel Engels B1/B2 heeft behaald, kan dit keuzedeel als vrijstelling opvoeren voor het keuzedeel Engels B1/B2 bij de niveau 4 opleiding (mits de kwalificatie geen Engels op dit niveau bevat). En de student kan het keuzedeel ook als vrijstelling opvoeren voor het generieke onderdeel Engels A2/B1 in de niveau 4 kwalificatie. In dit geval is het keuzedeel B1/B2 bij een andere beroepsopleiding behaald, en kan volgens artikel 3b uit het EKB wél vrijstelling voor zowel het keuzedeel als het generieke deel gegeven worden.

Nederlands of rekenen 3F en afstroom

Datzelfde geldt bij afstroom van een niveau 4 opleiding naar een niveau 3 opleiding; indien het generieke deel Nederlands 3F of rekenen 3F in de niveau 4 opleiding behaald is, kan de student bij afstroom naar niveau 3 vrijstelling krijgen voor het keuzedeel 3F én voor het generieke deel 2F.

Administreren van examenresultaten keuzedelen t.b.v. vrijstelling

Voor keuzedelen geldt dat er een examenresultaat op keuzedeelniveau moet zijn. Voor de generieke onderdelen binnen de kwalificatie geldt dat er deelresultaten herleidbaar moeten zijn voor het centraal en het schoolexamen. Als een student keuzedelen Nederlandse/ Engelse taal of rekenen afrondt, is het dus van belang om ook de deelresultaten hiervan te administreren en (eventueel) op de resultatenlijst te vermelden, ook al hoeven de deelresultaten op dat moment niet aan DUO

¹ In een eerdere versie van deze publicatie is dit anders opgeschreven. Het EKB is in het najaar van 2017 aangepast. Er kan sindsdien, als onderdeel van het generieke examenonderdeel, voor Nederlandse taal, rekenen en Engels op een hoger niveau examen gedaan worden dan het niveau dat aan het opleidingsniveau is verbonden. Daardoor zijn deze twee uitzonderingsposities ontstaan.

geleverd te worden. Alleen met deze deelresultaten op zak kan de student namelijk in een vervolgopleiding vrijstelling krijgen voor de generieke vakken Nederlandse taal en rekenen. In de vervolgopleiding moeten de deelresultaten wél aangeleverd worden aan DUO.

Rol van de examencommissie

Een student die binnen de opleiding het examen voor het generieke onderdeel Nederlandse taal, Engelse taal (B1/B2 voor niveau 4 student) of rekenen op een hoger referentieniveau wil afleggen, dient hiervoor toestemming te vragen aan de examencommissie. Als de student een keuzedeel wil volgen, dan is geen toestemming van de examencommissie nodig. Door het opnemen van het keuzedeel in het aanbod is immers reeds bepaald dat de student het keuzedeel moet kunnen kiezen. Uiteraard dient de student een vrijstelling wél voor te leggen aan de examencommissie.

Houdbaarheid

De vrijstelling voor de examenonderdelen Nederlandse en Engelse taal en rekenen is 2 jaar geldig. Dat wil zeggen dat de student binnen 2 studiejaar na het afronden van de opleiding waarin het examenresultaat is behaald, de vervolgopleiding moet afronden wil het eerdere examenresultaat kunnen worden ingezet voor een vrijstelling. Dat geldt ook voor de keuzedelen Nederlandse taal en rekenen.

Diploma en resultatenlijst

Bij een beroepsopleiding behaalde keuzedelen worden vermeld op het diploma en de resultatenlijst. Keuzedelen die wel gevolgd en geëxamineerd zijn maar niet behaald, worden alleen vermeld op de resultatenlijst. Keuzedelen waarvoor in de vervolgopleiding een vrijstelling is gegeven, worden vermeld op het diploma en de resultatenlijst. Keuzedelen die niet behaald zijn maar die in de vervolgopleiding als “gevolgd” worden beschouwd, worden op de resultatenlijst vermeld.

In het geval van een vrijstelling of “gevolgd” wordt op de resultatenlijst opnieuw het resultaat van het keuzedeel opgenomen. Deze resultaten worden bij diplomeren of uitschrijven hernieuwd aan DUO geleverd.

Doorstromen naar het hbo

In samenspraak met het hbo zijn keuzedelen ontwikkeld die gericht zijn op doorstroom van het mbo naar het hbo. Er zijn keuzedelen die breed zijn ingestoken, bijvoorbeeld het keuzedeel Voorbereiding hbo. En er zijn keuzedelen die gericht zijn op doorstroom naar een specifieke hbo-opleiding, bijvoorbeeld het keuzedeel Instroom Pabo geschiedenis. Het behalen van deze keuzedelen helpt de student in de voorbereiding op zijn vervolgopleiding. Een hbo-instelling mag het behalen van keuzedelen in het mbo echter niet voorwaardelijk stellen voor toelating tot een hbo-opleiding.

Instromen met EVC

Kandidaten kunnen bij EVC-aanbieders hun bekwaamheden laten valideren aan de hand van een standaard. Een mbo standaard kan betrekking hebben op een kwalificatie, een onderdeel van een kwalificatie, een mbo-certificaat (bij Algemene Maatregel van Bestuur aan een onderdeel van een kwalificatie of keuzedeel verbonden), een keuzedeel, of een onderdeel van een keuzedeel. Een EVC-procedure resulteert in een EVC-/ervaringscertificaat (dit is niet hetzelfde als een mbo-certificaat). Daarin staat in welke mate een kandidaat voldoet aan de gekozen standaard. Desgewenst kan een kandidaat vervolgens via de examencommissie het ervaringscertificaat proberen te ‘verzilveren’ bij een mbo-school voor een vrijstelling, mbo-certificaat of mbo-diploma.

Slim omgaan met keuzedelen voor doorstroom

Het bewust samenstellen van het keuzedeelaanbod door de school, kan mede bepalend zijn voor de kans van studenten om goed voorbereid door te stromen en de vervolgopleiding vlot te doorlopen. Want met behaalde keuzedelen en vrijstellingen hiervoor kan de vervolgopleiding sneller worden afgerond. Een aanbod van keuzedelen dat gericht is op doorstroom, kan bijvoorbeeld bestaan uit:

- keuzedelen die aan meerdere kwalificaties gekoppeld zijn; bij voorkeur aan kwalificaties die elkaar logischerwijs opvolgen
- keuzedelen Nederlandse taal, rekenen of Engels die bij een vervolgopleiding kunnen zorgen voor vrijstelling voor een generiek onderdeel van de kwalificatie en/of een keuzedeel
- keuzedelen die onderdeel van zijn van de kwalificaties die elkaar logischerwijs opvolgen
- doorstroomgerichte keuzedelen gericht op het hbo

Scholen kunnen losse keuzedelen aanbieden waar studenten uit kunnen kiezen, maar ze kunnen ook configuraties van keuzedelen aanbieden die gericht zijn op verschillende behoeftes van studenten. Bijvoorbeeld een beroepsspecifieke configuratie en een doorstroomgerichte configuratie.

Doordat studenten ook in staat worden gesteld om verzoeken in te dienen voor het volgen van niet-gekoppelde keuzedelen is het eenvoudiger geworden om een keuzedeel mee te nemen naar een vervolgopleiding. Aan de vrijstelling gaat dan het behandelen van een dergelijk verzoek vooraf. Als veel studenten verzoeken om hetzelfde niet-gekoppelde keuzedeel mee te nemen naar een bepaalde opleiding, kan de school bij SBB een verzoek tot koppeling indienen. Als namelijk de koppeling tot stand is gebracht en is opgenomen in het register, hoeven er geen verzoeken meer voor ingediend en behandeld te worden.

Afspraken met de examencommissie

Het verlenen van vrijstellingen/gevolgd voor keuzedelen is het mandaat van de examencommissie. De student legt zijn situatie voor bij de examencommissie en de examencommissie bepaalt vervolgens per individu of het verzoek gehonoreerd wordt. In het kader van gelijkwaardig omgaan met studentverzoeken, kan het helpen om schoolbrede afspraken te maken met de examencommissies over het toekennen van vrijstellingen/gevolgd voor keuzedelen. Natuurlijk blijft iedere beoordeling van de examencommissie gericht op het beoordelen van het specifieke verzoek van de student in kwestie.

Toelatingseisen en keuzedelen

Keuzedelen kunnen *niet* voorwaardelijk gesteld worden voor doorstroom naar een vervolgopleiding.

Van een oude naar een herziene opleiding

Afmaken van een oude opleiding

Studenten die bezig zijn met een 'oude' opleiding op het moment van inwerkingtreding van de herziene kwalificatiestructuur, mogen de 'oude' opleiding onder de 'oude' regels afmaken. Daarvoor hebben zij de tijd gedurende de normale studieduur van de opleiding, met een eventuele uitloop van maximaal twee jaar. Dit betekent dat er een tijd is waarin er sprake is van 'oude' opleidingen in afbouw naast nieuwe opleidingen in opbouw.

Overschrijven naar een nieuwe opleiding

Na inwerkingtreding van de herziene kwalificatiestructuur, kunnen scholen studenten die bezig zijn met een 'oude' opleiding ook overschrijven naar een nieuwe opleiding. Dat kan alleen op voorwaarde dat elke individuele student daarmee akkoord gaat. Dan worden ze opgeleid voor de herziene kwalificatie en één of meerdere keuzedelen. Voor de nieuwe opleidingen gelden de nieuwe regels.

Doorstromen van een oude naar een nieuwe opleiding

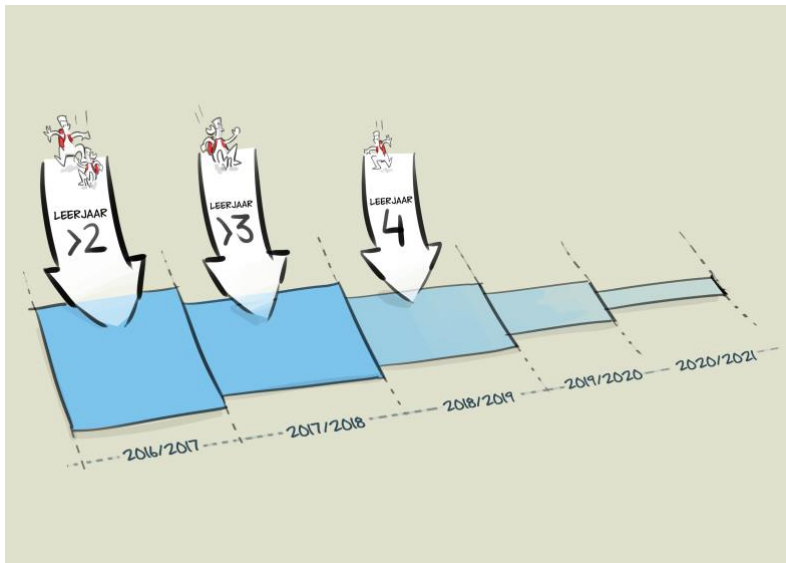
Studenten die doorstromen vanuit een 'oude' opleiding naar een nieuwe opleiding (die is gebaseerd op een herziene kwalificatie en een of meerdere keuzedelen), krijgen in de nieuwe opleiding te maken met keuzedelen en de keuzedeelverplichting die hoort bij de vervolgopleiding. Bijvoorbeeld, als het gaat om een vakopleiding op niveau 3 of een middenkaderopleiding op niveau 4 dan krijgt de student te maken met een keuzedeelverplichting met een studielast van 720 klokuren. In het geval van een middenkaderopleiding die langer dan 3 jaar mag duren, zelfs met een keuzedeelverplichting van 960 klokuren.

Een school kan de student van een 'oude' opleiding al gericht voorbereiden op doorstroom naar een vervolgopleiding door de student tijdens zijn 'oude' opleiding in de vrije ruimte alvast een of meer keuzedelen te laten volgen. Na het behalen van een keuzedeel kan de student een verzoek tot vrijstelling van het betreffende keuzedeel indienen bij de examencommissie van de vervolgopleiding.

Omdat de nieuwe opleidingen nog in opbouw zijn (jaarlijks komt er een leerjaar bij tot de gehele opleiding compleet is) kan het ook voorkomen dat zij-instromers na het verlenen van vrijstellingen niet in het gewenste leerjaar van een nieuwe opleiding kunnen starten. Het staat scholen vrij hen in te schrijven voor een 'oude' opleiding: in 2016-2017 kon dat nog in leerjaar 2 en hoger; in 2017-2018 in leerjaar 3 en hoger; in 2018-2019 in leerjaar 4 (van een middenkaderopleiding die langer dan 3 jaar mag duren).

Deze nieuwe studenten schuiven dan aan bij een bestaand cohort. Ook hier geldt dat studenten de 'oude' opleiding mogen afmaken gedurende de normale studieduur van de opleiding, met een eventuele uitloop van twee jaar. Een student die in 2016-2017 bijvoorbeeld is ingeschreven voor een 'oude' opleiding en gestart is in het tweede leerjaar van een vakopleiding kan die opleiding uiterlijk met een diploma afronden in het studiejaar 2019-2020.

Meer informatie

- Voor informatie rond de herziene structuur: wat is het, hoe komen we er en wat is er tot nu toe over afgesproken + de laatste actualiteiten: www.herzieningmbo.nl (t/m 2018)
- Voor de herziene kwalificatiedossiers, keuzedelen en een overzicht van de koppelingen: <https://kwalificaties.s-bb.nl/>
- Voor servicedocumenten en handreikingen om vanuit de herziene structuur te komen tot onderwijs: Kennispunt MBO Raad (www.onderwijsenexaminering.nl, mailadres: info@kennispuntmbo.nl, telefoonnummer: 0348-75 36 30)